

Nikolo Makiavelli

# HÖKMDAR

Tərcüməçi:  
Samir Bulut

**Niccolo Machiavelli**

# **THE PRINCE**

“Hökmdar” – İntibah dövrünün florensiyalı dövlət xadimi Nikolo Makiavellinin ən mühüm və ən mübahisəli əsəridir. Bu əsər işıq üzü gördükdən sonra siyasətdə ikiüzlülüyü, həyasızlığı, özbaşınalığı bildirən “makiavellizm” termini meydana çıxdı. Uzun illər bu kitab “zəhər və xəncər” siyasətinin əsası kimi şöhrət qazandı. Lakin müəllifin müasir dövrdə öz tətbiqini tapan bir çox fikirləri təbii hal kimi qəbul olundu.

Nikolo Makiavelli dövlət idarəçiliyinin metodikasını yaratdı. Hakimiyyəti qəsb etmək və əldə saxlamaq prinsiplərini irəli sürdü. Geosiyasi bilikləri sistemləşdirdi, dövlətlər və hökmdarlar haqqında ətraflı məlumat verdi, “Hökmdar” əsərində hakimiyyəti qazanmanın və dövləti idarə etmənin yollarını göstərdi.

Məşhur italyan diplomatı və Renessans dövrünün yazarı Nikolo Makiavelli şahidi və iştirakçısı olduğu tarixi hadisələrin dərin tədqiqatçısına çevrildi. Bir çoxları Makiavellini politologiyanın banisi hesab edirlər. Onun yaratdığı “Hökmdar” əsəri bütün dövrlərin və bütün xalqların siyasətçiləri üçün əsl dərs vəsaitidir. “Makiavellizm”in tərəfdarları beş yüz ildir ki, “Hökmdar”ın reseptlərindən istifadə edir, əleyhdarları isə ona qarşı çarə axtarmaq üçün baş sındırırlar.

**Niccolo Machiavelli**  
**Nikolo Makiavelli**

**THE PRINCE**  
**HÖKMDAR**

Janr: fəlsəfə, tarix, siyasət

Yaş qrupu: 16+

Ölçü: 130x200 mm

Cild: yumşaq

Səhifə sayı: 160

Naşir: Şahbaz Xuduoğlu

Tərcüməçi: Samir Bulut

Mətn dizaynı: Rəhilə Şamilqızı

Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pr., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

[www.qanun.az](http://www.qanun.az)

[www.fb.com/Qanunpublishing](https://www.facebook.com/Qanunpublishing)

[www.instagram.com/Qanunpublishing](https://www.instagram.com/Qanunpublishing)

ISBN 978-9952-38-382-9

© Qanun Nəşriyyatı, 2018; 2022; 2026

© Niccolò Machiavelli, 1532

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları Qanun Nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri «Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

*Nikolo Makiavellidən –  
şöhrətli Lorenzo de Mediciyə*



## MÜNDƏRİCAT

|                                                                                                                                              |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>I FƏSİL.</b> Hökmdarlıqlar neçə növ olur və onlar hansı yolla əldə edilir .....                                                           | 12  |
| <b>II FƏSİL.</b> Varislik yolu ilə əldə edilən hökmdarlıqlar haqqında .....                                                                  | 13  |
| <b>III FƏSİL.</b> Qarışıq hökmdarlıqlar haqqında.....                                                                                        | 15  |
| <b>IV FƏSİL.</b> İskəndər tərəfindən işğal edilmiş Dara şahlığı İskəndərin ölümündən sonra onun xələflərinə qarşı nə üçün üsyan etmədi ..... | 28  |
| <b>V FƏSİL.</b> Fəth edilmədən əvvəl öz qanunları ilə yaşayan şəhərləri və ya hökmdarlıqları necə idarə etmək lazımdır .....                 | 333 |
| <b>VI FƏSİL.</b> Hökmdarın öz ordusu və məharəti ilə qazandığı yeni dövlətlər haqqında .....                                                 | 36  |
| <b>VII FƏSİL.</b> Başqalarının silahıyla və ya taleyin qisməti ilə qazanılan yeni hökmdarlıqlar haqqında .....                               | 42  |

|                                                                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>VIII FƏSİL.</b> Alçaq əməllərlə hökmdar olanlar<br>haqqında .....                                                            | 53  |
| <b>IX FƏSİL.</b> Mülki təkhakimiyyətlilik haqqında .....                                                                        | 60  |
| <b>X FƏSİL.</b> Hökmdarlıqların güclərini necə ölçmək<br>lazımdır .....                                                         | 66  |
| <b>XI FƏSİL.</b> Dini hökmdarlıqlar haqqında .....                                                                              | 69  |
| <b>XII FƏSİL.</b> Qoşun növləri və muzdlu əsgərlər<br>haqqında .....                                                            | 74  |
| <b>XIII FƏSİL.</b> Müttəfiq, qarışıq və yerli qoşunlar<br>haqqında .....                                                        | 82  |
| <b>XIV FƏSİL.</b> Hökmdar hərbi məsələlərə dair<br>hansı işləri görməlidir .....                                                | 88  |
| <b>XV FƏSİL.</b> İnsanları və xüsusilə də hökmdarları<br>hansı işlərdən dolayı tərifləyirlər yaxud pisləyirlər .....            | 92  |
| <b>XVI FƏSİL.</b> Səxavət və qənaətkarlıq haqqında .....                                                                        | 95  |
| <b>XVII FƏSİL.</b> Zalımlıq və mərhəmət haqqında; hansı<br>daha yaxşıdır: sevgi qazanmaq yoxsa qorxu<br>aşılmaq? .....          | 99  |
| <b>XVIII FƏSİL.</b> Hökmdarlar verdikləri sözü<br>necə tutmalıdırlar .....                                                      | 105 |
| <b>XIX FƏSİL.</b> Nifrət və həqarətdən necə qaçmaq<br>lazımdır .....                                                            | 110 |
| <b>XX FƏSİL.</b> Qalalar və hökmdarların daim yerinə<br>yetirdikləri bir çox işlərin faydalı olub-olmadıqları<br>haqqında ..... | 125 |

|                                                                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>XXI FƏSİL.</b> Hökmdar ehtiram qazanmaq üçün<br>necə hərəkət etməlidir .....                                | 132 |
| <b>XXII FƏSİL.</b> Hökmdarların müşavirləri<br>haqqında.....                                                   | 138 |
| <b>XXIII FƏSİL.</b> Yaltaqlardan necə qaçmalı .....                                                            | 141 |
| <b>XXIV FƏSİL.</b> İtaliya hökmdarları öz dövlətlərindən<br>nə üçün məhrum oldular .....                       | 144 |
| <b>XXV FƏSİL.</b> İnsanlara aid işlərdə taleyin hökmü<br>nə dərəcədədir və buna qarşı necə dayanmaq olar ..... | 147 |
| <b>XXVI FƏSİL.</b> İtaliyanı almağa və barbarların<br>əlindən azad etməyə çağırış .....                        | 153 |

Bir hökmdarın rəğbətini qazanmaq istəyənlər, adətən, malik olduqları ən dəyərli, ya da onu daha çox məmnun edəcəyinə ümidvar olduqları şeyləri, yəni: atları, silahları, qumaşları, qiymətli daşları və hökmdarın əzəmətinə yaraşan başqa zinət əşyalarını ona ərməğan etmişlər. Mən də Ali Həzrətlərinizə öz sədaqətimi göstərmək arzusuna düşdüyüm üçün zamanəmizdə beş verənlər üzərindəki uzun təcrübə ilə və keçmişdə qalmış məsələləri dayanmadan öyrənmək yolu ilə böyük adamların əməlləri haqqında qazandığım biliklərdən başqa sahib olduğum şeylər arasında daha dəyərlisini tapmadım. Bu biliklər üzərində uzun zaman səylə çalışaraq öz düşüncələrimi kiçik bir kitab halına salıb Əlahəzrətlərinizə ərməğan göndərirəm. Bu əsəri hüzurunuza təqdim ediləcək dəyərdə saymasam da, o qədər təşviş və təhlükə bahasına görüb öyrəndiklərimin hamısını qısa bir zaman içində anlaya bilmək rahatlığını sizə bağışlamaqdan daha böyük bir hədiyyə